

**KONZERVATÍVNY
INŠTITÚT
M. R. ŠTEFÁNKA
M. R. STEFANIK
CONSERVATIVE
INSTITUTE**

Hodnotová orientácia slovenskej zahraničnej politiky

Ivan Kuhn

Bratislava

Jún 2008

V Správe o plnení úloh zahraničnej politiky SR v roku 2007 sa píše: „Zahraničnú politiku SR, ktorá bola v r. 2007 postavená na európskej a transatlantickej spolupráci, charakterizovali **kontinuita, angažovanosť, čitateľnosť a spoľahlivosť.**“¹ Podľa môjho názoru, však práve rok 2007 bol tým, v ktorom sa objavilo množstvo zahranično-politických udalostí, ktoré spochybnili kontinuitu, angažovanosť, čitateľnosť a spoľahlivosť slovenskej zahraničnej politiky z pohľadu presadzovania hodnôt, ku ktorým sa naša krajina, napríklad aj prostredníctvom svojej Ústavy hlási – teda demokracie, právneho štátu a ochrane ľudských práv a občianskych slobôd.

Ale začnem v roku 2006, keď po slobodných a demokratických voľbách došlo k pokojnej výmene vlády, čo je v demokratických krajinách úplne samozrejmé a prirodzená vec. Nová vláda vo svojom programovom vyhlásení² v kapitole Zahraničná politika deklarovala, že „**bude uskutočňovať dôveryhodnú, zodpovednú a vyváženú zahraničnú politiku.** Nadviaže na všetko pozitívne, čo bolo doteraz v tejto oblasti dosiahnuté. .... V súlade s medzinárodnými dohodami **bude garantovať a presadzovať rešpektovanie ľudských práv a osobných slobôd.** .... **Vláda SR deklaruje svoj záujem naďalej prispievať k posilňovaniu stability a demokracie v Iraku, Afganistane a na Blízkom Východe.** .... **Vláda SR bude konštruktívnym spolutvorcom ľudsko-právnej politiky EÚ.** Na rozvoj a presadzovanie ľudsko-právnych noriem využije aj polročné predsedníctvo vo Výbore ministrov Rady Európy (november 2007 – máj 2008). Bude kandidovať do príslušných multilaterálnych štruktúr pôsobiacich v tejto oblasti a aktívne v nich pôsobiť.“³

Pár dní po zverejnení programového vyhlásenia vlády skupina mimovládnych organizácií publikovala *Výzvu na udržanie demokratickej solidarity v zahraničnej politike* v ktorej sa okrem iného píše: „**Veríme, že v praktickom uplatňovaní zahraničnej politiky vláda nespochybní jestvujúci národný konsenzus slovenských demokratických síl v zahraničnej politike. Jeho súčasťou je aj podpora zápasu o demokraciu a slobodu, ľudské práva a budovanie občianskej spoločnosti vo viacerých krízových a diktátorských krajinách** (Ukrajina, Bielorusko, Kuba, Irak, Afganistan a ďalšie), v ktorých pôsobia naše mimovládne organizácie. .... Sme presvedčení, že podpora zápasu o demokraciu a občianske slobody za hranicami Slovenska zabezpečuje našej krajine rešpekt, uznanie a dobré meno v Európskej únii a NATO, v medzinárodných organizáciách i bilaterálnych vzťahoch s kľúčovými partnermi. Takáto čitateľná a hodnotovo zakotvená slovenská zahraničná politika je zároveň dobrým východiskom pre úspešné napĺňanie všestranných záujmov SR vo svete.“⁴

Táto výzva odrážala znepokojenie nad tým, že napriek vyššie uvedeným formuláciám v programovom vyhlásení vlády, je v kapitole o zahraničnej politike venovaná väčšia

---

¹ Správa o plnení úloh zahraničnej politiky SR v roku 2007, [http://www.mzv.sk/App/WCM/main.nsf/vw_ByID/ID_E02EF531A129E849C12574510047B090_SK/\\$File/SPRAVA%202007%20final.doc](http://www.mzv.sk/App/WCM/main.nsf/vw_ByID/ID_E02EF531A129E849C12574510047B090_SK/$File/SPRAVA%202007%20final.doc)

² Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky, august 2006, <http://www-8.vlada.gov.sk/index.php?ID=1671>

³ Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky, august 2006, kapitola 9. Zahraničná politika, <http://www-8.vlada.gov.sk/index.php?ID=1706>

⁴ Výzva na udržanie demokratickej solidarity v zahraničnej politike, <http://www.nadaciapontis.sk/11476>

pozornosť ekonomickej dimenzii diplomacie, než oblasti podpory demokracie, ľudských práv a občianskych slobôd.

Treba však povedať, že pri porovnaní textu programového vyhlásenia vlády Roberta Fica s programovým vyhlásením vlády Slovenskej republiky z novembra 2002 nemožno povedať, že by sa programové vyhlásenie druhej vlády Mikuláša Dzurindu zásadnejšie vyjadrovalo k téme podpory demokracie a ochrany ľudských práv a občianskych slobôd v tretích krajinách.

V programovom vyhlásení vlády z novembra 2002 sa píše: „Vláda bude venovať pozornosť aj ďalším súčasťam slovenskej zahraničnej politiky, medzi ktoré patria viaceré oblasti dvojstrannej a mnohostrannej diplomacie, **otázky ľudskej dimenzie**, ekonomický rozmer diplomacie, optimalizácia zahraničnej služby. .... Trvalou úlohou vlády bude podpora a posilnenie Organizácie pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe (OBSE), ako významného nástroja preventívnej diplomacie, **monitoringu demokratického vývoja**.... Pri realizácii zahraničnej politiky bude vláda SR venovať stálu pozornosť **otázkam ľudskej dimenzie. Aktívne sa zapojí do tvorby a implementácie medzinárodných noriem v oblasti ľudských práv**....“⁵

Toľko porovnanie dvoch programových vyhlásení dvoch rozdielnych vlád. Aká však bola prax?

Koncom roka 2006 (10.12.2006) navštívil Slovenskú republiku **Alexander Milinkievič**, spoločný kandidát Zjednotených demokratických síl v prezidentských voľbách v marci 2006 v Bielorusku.⁶ Alexander Milinkievič so svojou manželkou sa v Bratislave zastavil počas cesty do Štrasburgu, kde si 12. decembra 2006 na slávnostnom zasadnutí Európskeho parlamentu prevzal Cenu Andreja Sacharova za slobodu myslenia. Počas pobytu na Slovensku, ktorý zorganizovala mimovládna organizácia Nadácia Pontis, sa stretol s predsedom Zahraničného výboru slovenského parlamentu Borisom Zalom (SMER-SD), predsedom Výboru pre ľudské práva, národnosti a postavenie žien Lázslóm Nagym (SMK), členom Zahraničného výboru Pálom Csákyom (SMK) a členkou Ľudskoprávneho výboru Emíliu Müllerovou (SMER-SD). Predsedovia zahraničného aj ľudskoprávneho výboru slovenského parlamentu Boris Zala (SMER-SD) a László Nagy (SMK) pri tejto príležitosti vyzvali Bielorusko aby prepustilo politických väzňov.

Alexandra Milinkieviča prijal aj minister zahraničných vecí SR Ján Kubiš. „Stretnutie znamenalo potvrdenie záväzku Slovenskej republiky pokračovať v podpore demokratických zmien v Bielorusku. Šéf diplomacie deklaroval taktiež záujem slovenskej vlády o ďalšiu spoluprácu s demokratickými silami v Bielorusku v úzkej koordinácii s bieloruskou občianskou spoločnosťou a mimovládny sektorom v SR.“⁷ Ján Kubiš sa v súvislosti s návštevou Alexandra Milinkieviča vyjadril, že slovenská vláda uprednostní spoluprácu s bieloruskou opozíciou pred dialógom s najvyšším predstaviteľmi v Minsku, pričom pokiaľ ide o oficiálnu bieloruskú reprezentáciu „kontakty sú možné na strednej úrovni. Kontakty sú nutné, aby nedochádzalo k

⁵ Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky, november 2002, <http://www-8.vlada.gov.sk/index.php?ID=918#zahranicna-politika>

⁶ Výsledok týchto volieb medzinárodné spoločenstvo (EÚ, USA, OSCE, CoE) neuznalo a voľby vyhlásilo za sfaľované.

⁷ http://www.nadaciapontis.sk/alexander_milinkievic

izolácii Bieloruska.“ Slovenský minister zahraničných vecí tak dal jasne najavo, že s nedemokratickým režimom aký vládne v Bielorusku, nie je prijateľné udržiavať styky na najvyššej úrovni.

Predseda Zahraničného výboru NR SR Boris Zala (SMER-SD) sa v deň návštevy Alexandra Milinkieviča vyjadril že „Pokiaľ ide o parlament Slovenskej republiky, myslím si, že sa v ňom nenachádzajú žiadne sily, ktoré by nepodporovali demokratický proces, ktorý by mal viesť k zmene režimu a k pádu diktátora.“⁸

Tieto vyhlásenia a aktivity významných politikov reprezentujúcich najsilnejšiu stranu vládnej koalície naznačovali, že Výzva mimovládnych organizácií z augusta 2006 bola planým poplachom.

Avšak iba o mesiac neskôr, 11. januára 2007 sa predseda vlády Robert Fico zúčastnil na recepcii kubánskeho veľvyslanectva usporiadanej na oslavu kubánskej revolúcie. Tým odštartoval sériu aktivít, ktoré spochybnili to, k čomu sa vláda vo svojom programovom vyhlásení zaviazala.

Začiatkom februára 2007 (4.-9.2.) uskutočnil premiér Fico návštevu **komunistickej Číny** a koncom toho istého mesiaca návštevu **Líbye**. Zároveň sa objavili informácie o tom, že sa pripravuje cesta Roberta Fica do Venezuely, v ktorej momentálne vládne síce demokraticky zvolený, ale demokracii a občianskym slobodám nie veľmi naklonený Hugo Chávez. Aj keď sa táto návšteva neuskutočnila a ani neboli publikované hodnoverné dôkazy o tom, že bola skutočne pripravovaná, tri stretnutia s predstaviteľmi troch nedemokratických režimov systematicky porušujúcich základné ľudské práva a občianske slobody a to v priebehu menej ako dvoch mesiacov prirodzene vzbudili obavy z ďalšieho zahraničnopolitického smerovania Slovenskej republiky. Obzvlášť keď premiér Fico sa v komunikácii s médiami jednoznačne vyjadril, že na stretnutí s predstaviteľmi čínskeho komunistického režimu o téme ľudských práv resp. demokratizácie hovoriť nebude. A to napriek tomu, že minister zahraničných vecí Ján Kubiš pár dní pred cestou Roberta Fica do Číny vyhlásil, že informáciu o stave ľudských práv v krajine dajú premiérovi do podkladov a on sám Ficovi odporučí túto otázku „adekvátne“ otvoriť⁹.

Je však pravda, že aj premiér Mikuláš Dzurinda, keď v roku 2005 privítal na oficiálnej návšteve predsedu vlády Čínskej ľudovej republiky, sa na spoločnej tlačovej konferencii témy ľudských práv tiež ani trochu nedotkol.¹⁰

Otázny je aj zmysel cesty premiéra Fica do Číny. Podľa Správy o plnení úloh zahraničnej politiky SR v roku 2007 „Kvalitu, ako aj obojstranný záujem o pokračovanie rozvoja, vzťahov a politického dialógu SR s CN, potvrdila i oficiálna návšteva predsedu vlády SR R. Fica v Pekingu (4.-9.2.2007). Počas nej boli podpísané dve rezortné dohody: Dohoda o spolupráci medzi MP SR a CN a Program spolupráce v oblasti vzdelávania na r. 2007-10 (MŠ). V Pekingu sa taktiež uskutočnilo zasadnutie medzivládnej slovensko-čínskej komisie pre spoluprácu v oblasti poľnohospodárstva. Z čínskej strany navštívila SR podpredsedníčka Stáleho výboru Národného ľudového zhromaždenia.“¹¹ Myslím si, že kvôli podpisovaniu zmlúv o poľnohospodárskej spolupráci a spolupráci v oblasti vzdelávania by premiér do Číny chodiť nemusel a zvládli by to aj rezortní ministri alebo minister zahraničných vecí.

⁸ [http://www.nadaciapontis.sk/11588, STV1 | 10.12.2006 | 19:30 | relácia: Správy STV](http://www.nadaciapontis.sk/11588_STV1|10.12.2006|19:30|relacia:SpravySTV)

⁹ <http://www.sme.sk/c/3098272/Minister-Kubis-by-do-Venezuely-nesiel.html>

¹⁰ http://www.vlada.gov.sk/aktuality_start.php3?id_ele=6197

¹¹ Správa o plnení úloh zahraničnej politiky SR v roku 2007, [http://www.mzv.sk/App/WCM/main.nsf/vw_ByID/ID_E02EF531A129E849C12574510047B090_SK/\\$File/SPRAVA%202007%20final.doc](http://www.mzv.sk/App/WCM/main.nsf/vw_ByID/ID_E02EF531A129E849C12574510047B090_SK/$File/SPRAVA%202007%20final.doc)

Ešte väčšieho faux-pas sa premiér dopustil v Líbyi. Okrem toho, že v rozpore so zaužívaným diplomatickým protokolom nemal dohodnuté presné miesto a čas stretnutia s najvyšším vodcom „VELKEJ SOCIALISTICKEJ ĽUDOVEJ LÍBYJSKEJ ARABSKEJ DŽAMAHÍRIJE“, takže musel dva dni čakať, kým mu **Muammar Kaddáfí** nezavolá kedy a kde sa s ním stretne. Premiér Fico navyše na tlačovej konferencii s predsedom líbyjskej vlády **označil palestínskeho lekára a bulharské sestričky za páchatel'ov**¹² napriek tomu, že v celej Európskej únii panovala a panuje zhoda v tom, že celý súdny proces bol zmanipulovaný a neexistujú žiadne dôkazy o vine obvinených.

Podľa Správy o plnení úloh zahraničnej politiky SR v roku 2007 však „Návšteva predsedu vlády SR v Líbyi **pozitívne ovplyvnila slovenský vývoz** do tejto krajiny. Podpisom memoranda medzi ministerstvami financií zaznamenaný výrazný pokrok v riešení splácania líbyjských dlhov voči SR.“¹³ Akým spôsobom spomínaná cesta premiéra ovplyvnila slovenský vývoz do Líbie nie je celkom jasné. Podľa údajov Štatistického úradu SR najväčší objem exportu SR do Afriky v roku 2007 ako aj v prvých mesiacoch roku 2008 smeroval do Južnej Afriky, Maroka, Egyptu a Pobrežia Slonoviny. Líbya sa do tabuľky zverejnenej na internete nedostala.¹⁴ Je preto otázne, či celý ten cirkus stál za to.

Zvyšok roka však premiér už neabsolvoval žiadnu podobnú kontroverznú návštevu.

V novembri 2007 sa však uskutočnila ďalšia udalosť, ktoré nesvedčí o silnej hodnotovej orientácii slovenskej zahraničnej politiky. Prezident Ivan Gašparovič totiž nielenže s najvyššími poctami prijal kazašského prezidenta (či skôr absolutistického vládára¹⁵) **Nursultana Nazarbajeva**, ale dokonca mu udelil najvyššie štátne vyznamenanie, aké u nás môže dostať cudzí štátny príslušník, vraj „za významný osobný prínos k rozvoju vzájomných vzťahov a všestrannej spolupráce medzi Slovenskou republikou a Kazašskou republikou.“¹⁶ Pritom podľa zákona o štátnych vyznamenaniach sa „Rad Bieleho dvojkríža zapožičiava občanom iných štátov, ktorí sa mimoriadnym spôsobom zaslúžili o Slovenskú republiku.“¹⁷ Udelenie vyznamenania sa podľa Kancelárie prezidenta SR uskutočnilo na podnet Ministerstva zahraničných vecí SR, takže v tomto prípade treba podrobiť kritikou aj ministra zahraničných vecí, aj keď v priebehu roku 2007 sa práve on intenzívne snažil v médiách vysvetľovať, že nedochádza ani k zmene kurzu zahraničnej politiky SR ani k odklonu od hodnotovej orientácie SR.

Hovorca prezidenta SR Marek Trubač zdôvodnil pridelenie vyznamenania aj tým, že Nazarbajev už Rad Bieleho dvojkríža druhého stupňa mal¹⁸, tak mu **museli** dať už len najvyššie vyznamenanie. Získaním Radu Bieleho dvojkríža prvého stupňa sa tak

¹² <http://www.sme.sk/c/3161975/Fico-Sestricky-su-pachatelky.html>

¹³ Správa o plnení úloh zahraničnej politiky SR v roku 2007

¹⁴ <http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=11965>

¹⁵ <http://www.independent.co.uk/news/world/asia/after-nazarbayev-the-dictator-his-daughter-and-a-dynasty-at-war-450971.html>

¹⁶ Odpoveď Kancelárie prezidenta SR na žiadosť Konzervatívneho inštitútu M. R Štefánika o zdôvodnenie prečo bol kazašskému prezidentovi Nursultanovi Nazarbajevovi udelený Biely kríž prvého stupňa

¹⁷ 37/1994 Z.z., Zákon Národnej rady Slovenskej republiky z 2. februára 1994 o štátnych vyznamenaniach

¹⁸ Druhý stupeň dostal od prezidenta Rudolfa Schustera pri jeho návšteve Kazachstanu v roku 2001

kazašský prezident na doživotie zaradil k holandskej kráľovnej či talianskemu alebo estónskemu prezidentovi, ktorí dvojkríž od Gašparoviča dostali tiež.¹⁹ To nepochybne nastoľuje otázku, podľa akých kritérií sa vlastne Biely dvojkríž (či už prvého, druhého alebo tretieho stupňa) udeľuje.

To však nie je iba problém súčasného prezidenta, súčasnej vlády a súčasného vedenia MZV SR.

Rad Bieleho dvojkríža, I. triedy získalo doteraz 19 hláv štátov, v prevažnej väčšine demokratických krajín. Dostal ho ale aj **Askar Akajevič Akajev**, prezident Kirgizskej republiky.²⁰ Tomu vyznamenanie udelil prezident Rudolf Schuster 8. 12. 2003, teda približne dva roky po tom, čo kirgizská polícia v marci 2002 násilím rozohnala demonštrácie opozície, ktorá protestovala voči politickým procesom s kritikmi prezidenta, pričom 6 ľudí bolo zabitých. No a približne dva roky po získaní najvyššieho štátneho vyznamenania, ktoré môže získať cudzí štátny občan, prezident Askar Akajevič Akajev v marci 2005 po masových protestoch občanov (neskôr nazvaných tulipánová revolúcia) utiekol zo svojej krajiny, bol donútený rezignovať na funkciu prezidenta a v súčasnosti žije v Rusku.

Len pre zaujímavosť, Rad Bieleho dvojkríža II. triedy dostali medzi inými aj Yuan Guisen, odchádzajúci mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec Čínskej ľudovej republiky v SR (25.06.2003) a Tchao-Miao-Fao, bývalý veľvyslanec Číny (21.10.1999). Zaujímavé mená sú tiež v zozname držiteľov Radu Bieleho dvojkríža III. Triedy, medzi ktorými sú medzi inými Walter Rochel, bývalý mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec Delegácie Európskej komisie v SR (13.12.2001), Margaret Huberová, odchádzajúca veľvyslankyňa Kanady v SR (26.08.2003) a Tuletai Suleimenov, bývalý mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec Kazašskej republiky v SR (24.09.2001). Je nanajvýš zvláštne, že veľvyslancovi Európskej únie o ktorej členstvo sa v tom čase Slovenská republika usilovala, bol udelený Rad Bieleho dvojkríža III. triedy, podobne ako veľvyslancovi Kazachstanu a nižší stupeň ako veľvyslancom komunistickej Číny. To isté platí o udelení vyznamenania veľvyslankyni členského štátu NATO v čase keď sa Slovensko usilovalo aj o vstup do tejto organizácie.

Mimochodom, v oficiálnej tlačovej správe z prijatia Nursultana Nazarbajeva Ivanom Gašparovičom, publikovanej na web stránke Prezidenta SR, sa o udelení najvyššieho vyznamenania neobjavila ani zmienka,²¹ ako keby sa aj sám prezident za tento akt hanbil, alebo ako keby jeho tlačové oddelenie dospelo k názoru, že nie je vhodné dráždiť verejnú mienku touto informáciou. Slovenské médiá sa o udelení tohto vyznamenania kazašskému autoritárskemu vládcovi dozvedeli z kazašských médií.²²

Zato sme sa na web stránke Prezidenta mohli dozvedieť, že „Slovensko pozitívne hodnotí spoluprácu s Kazachstanom na pôde OSN, ako aj iných medzinárodných organizácií a **kazašská strana ocenila slovenskú podporu** vstupu Kazachstanu do WTO či **členstvo v predsedníctve OBSE.**“²³

¹⁹ <http://pravda.newtonit.sk/default.asp?cache=478588>

²⁰ <http://schuster.prezident.sk/?372>

²¹ http://www.prezident.sk/?spravy-tlacoveho-oddelenia&news_id=5433

²² http://spravy.pravda.sk/tlac.asp?r=sk_domace&c=A071122_191758_sk_domace_p12

²³ http://www.prezident.sk/?spravy-tlacoveho-oddelenia&news_id=5433

Koncom novembra 2007 sa v Madride uskutočnilo zasadnutie Ministerskej rady Organizácie pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe (OBSE). Jedným z bodov programu bolo hlasovanie o tom, ktoré krajiny budú v najbližších rokoch predsedajúcimi krajinami tejto organizácie. Od roku 1991, keď pozícia predsedníctva OBSE bola vytvorená, zastávali túto funkciu iba skutočne demokratické krajiny a ich predstavitelia:

2007: Miguel Angel Moratinos (Španielsko)
2006: Karel De Gucht (Belgicko)
2005: Dimitrij Rupel (Slovinsko)
2004: Solomon Passy (Bulharsko)
2003: Jaap de Hoop Scheffer, Bernard Rudolf Bot (Holandsko)
2002: Jaime Gama, Antonio Martins da Cruz (Portugalsko)
2001: Mircea Dan Geoana (Rumunsko)
2000: Wolfgang Schuessel, Benita Ferrero-Waldner (Rakúsko)
1999: Knut Vollebaek (Nórsko)
1998: Bronislaw Geremek (Poľsko)
1997: Niels Helveg Petersen (Dánsko)
1996: Flavio Cotti (Švajčiarsko)
1995: László Kovács (Maďarsko)
1994: Beniamino Andreatta, Antonio Martino (Taliansko)
1993: Margaretha af Ugglas (Švédsko)
1992: Jiří Dienstbier, Jozef Moravčík (Československo)
1991: Hans-Dietrich Genscher (Nemecko)

V novembri 2007 demokratické krajiny (pretože tie tvoria v OBSE väčšinu) rozhodli o tom, že na túto pozíciu zvolia krajinu, ktorej vládca pripustí iba takú formu „demokracie“, „občianskych slobôd“ a „ľudských práv“, ktorá neohrozí jeho pozíciu doživotného prezidenta s takmer neobmedzenými právomocami. A tak ministri zahraničných vecí, ktorí sa zodpovedajú skutočne demokraticky zvoleným poslancom svojich parlamentov pri dileme „sloboda a demokracia“ vs. „dobré vzťahy s vládcom krajiny s bohatými zásobami energetických surovín“ prijali rozhodnutie, ktoré veľmi nekorešponduje s hodnotami na ktorých sú tieto krajiny založené. Skutočnosť, že Slovensko hlasovalo rovnako ako väčšina, ak nie všetky demokratické členské krajiny OBSE, nie je ospravedlnením.

Výzva skupiny mimovládnych organizácií na prijatie Vyhlásenia NR SR k voľbe predsedníckej krajiny OBSE²⁴ z 28. novembra 2007 nenašla u poslancov NR SR veľkú odozvu. Jediný, kto verejne podporil túto výzvu bol podpredseda Kresťanskodemokratického hnutia (KDH) pre zahraničnú politiku Martin Fronc, ktorý 4. decembra médiám poskytol stanovisko, podľa ktorého KDH nesúhlasí s tým, aby Slovenská republika podporovala Kazachstan na post predsedníckej krajiny OBSE v roku 2010.²⁵ Veľmi chvályhodné, až na to, že toto vyhlásenie prišlo takpovediac s krížom po funuse. Ministerská rada OBSE „odklepla“ Kazachstanu predsedníctvo tejto organizácie na rok 2010 v piatok 30. novembra 2007.

To, že rok 2008 sa začal rovnako ako rok 2007 – teda mojtom a cigarou v rukách premiéra v spoločnosti kubánskeho veľvyslanca hádam ani nie je potrebné rozoberať.

²⁴ <http://www.konzervativizmus.sk/article.php?1739>

²⁵ <http://www.sme.sk/c/3620523/KDH-Kazachstan-nepatri-na-post-predsednickej-krajiny-OBSE.html>

Ako hádzanie hrachu o stenu vyznel v tejto súvislosti otvorený list, ktorý predsedovi vlády SR pri príležitosti jeho účasti na oslave výročia kubánskej revolúcie adresovali dve slovenské mimovládne organizácie najviac aktívne v podpore dodržiavania ľudských práv a občianskych slobôd na Kube. Nadácia Pontis a o.z. Človek v ohrození premiéra Fica žiadali „o ubezpečenie, že Váš dialóg s predstaviteľmi Kubánskej republiky obsahuje aj dimenziu ľudských práv, tak ako k tomu vyzývajú aj Závety Rady Európskej únie týkajúce sa Kuby, ktoré boli prijaté 18. júna 2007. Podľa nich má dialóg s predstaviteľmi Kubánskej republiky „zahrňovať celú škálu oblastí potenciálnej spolupráce, vrátane politiky, ľudských práv, ekonomickej, vedeckej a kultúrnej spolupráce“.²⁶

Za zmienku však stojí skutočnosť, že 2. a 3. februára 2008 Bratislavu na pozvanie združenia Človek v ohrození navštívili významní predstavitelia kubánskeho disentu, prepustený politický väzeň **Héctor Palacios Ruiz** a jeho manželka, koordinátorka projektu nezávislých knižníc a predstaviteľka hnutia Dámy v bielom, **Gisela Delgado Sablón**. Obaja hostia boli prijatí v Národnej rade SR iba neoficiálne a neformálne sa stretli s poslancami NR SR László Nagyom (SMK), Martinom Fedorom (SDKÚ-DS), Františkom Mikloškom (KDH) a Martinom Kurucom (SDKÚ-DS). Tentokrát, na rozdiel od prijatia Alexandra Milinkieviča, sa neuskutočnilo žiadne oficiálne prijatie ani ministrom zahraničných vecí ani predsedom zahraničnopolitického výboru (o predsedovi vlády alebo parlamentu ani nehovoriac). Pritom obaja kubánski disidenti pár dní pred príchodom do Bratislavy na pozvanie organizácie Človek v tísni navštívili Prahu, kde sa stretli s ministrom zahraničných vecí Karlom Schwarzenbergom.²⁷

Len na porovnanie. Keď v decembri 2002 mimovládne organizácie Človek v ohrození a Nadácia Pontis organizovali kampaň na podporu nominácie popredného kubánskeho disidenta **Oswalda Payá Sardiñasa** na Nobelovu cenu mieru, podporu tejto nominácii vyjadrili aj prvý prezident SR Michal Kováč, premiér Mikuláš Dzurinda (SDKÚ), predseda parlamentu Pavol Hrušovský (KDH) a predseda výboru NR SR pre ľudské práva, národnosti a postavenie žien László Nagy (SMK) a ďalších 40 poslancov slovenského parlamentu. Oswaldo Payá nakoniec Nobelovu cenu mieru nezískal, získal však Sacharovu cenu ľudských práv udeľovanú Európskym parlamentom. Pri príležitosti jej prevzatia v Štrasburgu navštívil najvýznamnejší kubánsky disident viacero európskych krajín, medzi nimi aj Slovensko. Počas návštevy Bratislavy 19. januára 2003 sa stretol s poprednými slovenskými politikmi, napríklad s predsedom parlamentu NR SR Pavlom Hrušovským.²⁸

Správa o plnení úloh zahraničnej politiky SR v roku 2007 v ktorej sa píše, že „Pozornosť venovala SR vývoju situácie na **Kube**, pričom **v súlade s rámcovou politikou EÚ voči Kube podporila všetky aktivity smerujúce k zlepšeniu dodržiavania ľudských práv, k prepusteniu všetkých politických väzňov a k vedeniu kritického dialógu s vedením Kuby**,“²⁹ pôsobí z tohto pohľadu nepresvedčivo, aj keď nemožno popierať, že predovšetkým pracovníci MZV SR vrátane zastupiteľského úradu SR na Kube, aj v roku 2007 pokračovali v pozitívnej

²⁶ http://www.clovekvohrozeni.sk/index.php?option=com_content&task=view&id=446&Itemid=341

²⁷ http://www.clovekvohrozeni.sk/index.php?option=com_content&task=view&id=453&Itemid=341

²⁸ http://www.clovekvohrozeni.sk/index.php?option=com_content&task=view&id=380&Itemid=341

²⁹ Správa o plnení úloh zahraničnej politiky SR v roku 2007, [http://www.mzv.sk/App/WCM/main.nsf/vw_ByID/ID_E02EF531A129E849C12574510047B090_SK/\\$File/SPRAVA%202007%20final.doc](http://www.mzv.sk/App/WCM/main.nsf/vw_ByID/ID_E02EF531A129E849C12574510047B090_SK/$File/SPRAVA%202007%20final.doc)

práci, dá sa povedať, napriek chýbajúcej politickej podpore zo strany najvyšších politických predstaviteľov krajiny.

Koncom mája 2008 sa rezort zahraničných vecí mohol radovať z „diplomatiekeho úspechu“, keďže Slovenská republika bola zvolená za člena **Rady OSN pre ľudské práva**. Ak pominieme skutočnosť, že na dve miesta pre krajiny strednej a východnej Európy kandidovali iba štyri krajiny, pričom Česká republika sa nakoniec členstva vzdala v prospech SR, nie je veľa dôvodov na radosť. Rada OSN pre ľudské práva sa za dva roky svojej existencie stihla totálne zdiskreditovať svojou tendenčnosťou. K stavu ľudských práv v Číne, na Kube alebo v Bielorusku neprijala ani jednu rezolúciu. Práve naopak. Rada zrušila posty osobitných spravodajcov pre Kubu a Bielorusko, teda pre krajiny, ktoré notoricky porušujú ľudské práva. K situácii v sudánskom Darfúre prijala iba jednu vágnu rezolúciu.

V rovnakom období však rada prijala deväť rezolúcií týkajúcich sa „*Palestíny a ostatných okupovaných arabských území*“. Ak si niekto myslí, že v týchto rezolúciách odsúdila porušovanie ľudských práv oboma stranami konfliktu, je na omyle. Ani slovo odsúdenia raketových útokov Hamasu na civilné obyvateľstvo Izraela, ani slovo odsúdenia samovražedných atentátov. Podľa Rady OSN pre ľudské práva v tomto regióne porušuje ľudské práva iba Izrael, nikto iný. Tento orgán OSN prijal dokonca uznesenie, podľa ktorého je porušovaním ľudských práv „*zneužívanie slobody slova na urážanie náboženstva*“. Netreba hádam zdôrazňovať, že toto uznesenie navrhli a hlasovali zaň takmer všetky islamské štáty zastúpené v Rade.³⁰ Nuž, ale čo môžeme čakať od orgánu, ktorého úlohou je síce vraj dohliadať na dodržiavanie ľudských práv vo svete, no jeho plnoprávnymi členmi sú i Kuba a Čína – teda krajiny, ktoré sú priam ukázkovými príkladmi režimov systematicky a brutálne porušujúcich základné ľudské práva a občianske slobody. Príslovie o capovi z ktorého spravili záhradníka je v tomto prípade nanajvýš výstižné.

Oveľa dôležitejšia než radosť z onoho „diplomatiekeho úspechu“ je teda otázka, čo má slovenská diplomacia v pozícii člena Rady OSN pre ľudské práva v úmysle robiť, aby sa z Rady stal skutočný obhajca ľudských práv kdekoľvek vo svete. Keďže to v tejto konštelácii demokratických a nedemokratických síl v Rade i v OSN samotnej možno považovať za *Mission Impossible*. A rovnaký názor má aj vláda USA, ktorá v týchto dňoch oznámila, že odchádza z Rady, v ktorej mala štatút pozorovateľa.³¹

Mimochodom, mimovládna organizácia *Democracy Coalition Project* spravila prehľad hlasovania jednotlivých členov Rady OSN pre ľudské práva v jedenástich kľúčových otázkach v období rokov 2006-2007. Česká republika, Fínsko, Francúzsko, Holandsko, Nemecko, Poľsko, Rumunsko a Veľká Británia (ktoré boli v tomto časovom období členmi Rady) hlasovali vo všetkých uvedených prípadoch rovnako. Kanada sa so svojimi európskymi demokratickými partnermi nezhodla iba v jednom z jedenástich hlasovaní. Čína hlasovala presne naopak ako uvedené demokratické krajiny desaťkrát, Kuba deväťkrát, Rusko osemkrát (Líbya, Venezuela a Bielorusko členmi rady zatiaľ nie sú). Aj to jasne ukazuje, ktoré krajiny sú dnes reprezentované vládami, ktoré zdieľajú rovnaké hodnoty ako my.

Podľa správy o plnení úloh zahraničnej politiky SR v roku 2007 „SR na pôde OSN počas celého roka intenzívne presadzovala svoju kandidatúru do Rady OSN pre ľudské práva, najmä uzatváraním recipročných dohôd o podpore s inými členskými krajinami OSN.“³² Nemám nič proti uzatváraniu recipročných dohôd o podpore s inými DEMOKRATICKÝMI krajinami OSN, zaujímalo by ma však, či sme v snahe byť zvolení do Rade OSN pre ĽUDSKÉ PRÁVA neuzatvárali takéto dohody aj s krajinami, ktoré samy ľudské práva a občianske slobody porušujú a akú „cenu“ SR musela za svoje zvolenie zaplatiť. Napadá ma napríklad skutočnosť, že pár mesiacov pred voľbami členov Rady OSN pre ľudské práva Slovenská republika podporila už spomínanú kandidatúru Kazachstanu za predsedajúcu krajinu OBSE.

³⁰ <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2007/06/24/AR2007062401373.html>

³¹ <http://www.sme.sk/c/3915025/USA-vraj-chcu-odist-z-Rady-OSN-pre-ludske-prava.html>

³² Správa o plnení úloh zahraničnej politiky SR v roku 2007,

[http://www.mzv.sk/App/WCM/main.nsf/vw_ByID/ID_E02EF531A129E849C12574510047B090_SK/\\$File/SPRAVA%202007%20final.doc](http://www.mzv.sk/App/WCM/main.nsf/vw_ByID/ID_E02EF531A129E849C12574510047B090_SK/$File/SPRAVA%202007%20final.doc)

V každom prípade, Slovenská republika bola zvolená za člena Rady OSN pre ľudské práva a mala by v tejto svojej pozícii ukázať, že je principiálnym obhajcom ľudských práv a občianskych slobôd. Príležitosť na to bude mať v rámci periodického skríningu (Universal Periodic Review - UPR) členských štátov OSN, ktoré Rada vykonáva. Počas tretieho zasadnutia Rady 1.–12. decembra 2008 budú tomuto procesu podliehať také krajiny ako Botswana, Bahamy, Burundi, Luxembursko, Barbados, Čierna Hora, Spojené arabské emiráty, Izrael, Lichtenštajnsko, Srbsko, **Turkménsko**, Burkina Faso, Kapverdské ostrovy, Kolumbia, **Uzbekistan** a Tuvalu. Slovenská republika bude môcť preukázať svoje pevné postoje v oblasti obhajoby ľudských práv predovšetkým pri skríningu situácie v Turkménsku a Uzbekistane.

V správe o plnení úloh zahraničnej politiky SR v roku 2007 sa spomínajú aktivity slovenskej diplomacie v súvislosti so zasadaniami množstva významných a známych, ale aj menej významných a menej známych organizácií, dokonca aj takých ako je Európska organizácia pre fyziku častíc (CERN), Komisia pre rozvoj prostredníctvom vedy a technológií (CSTD), Konferencia OSN pre obchod a rozvoj (UNCTAD) alebo Ministerská konferencia o ochrane lesov v Európe. Nenachádza sa v nej však ani jedna zmienka o stretnutí 4. ministerskej konferencie **Spoločenstva demokracií** (Community of Democracies), ktorá sa konala v hlavnom meste afrického štátu Mali, v Bamaku, v novembri 2007. Vzhľadom na to, že na 3. medzinárodnej konferencii Spoločenstva demokracií v Santiago de Chile sa zúčastnila vtedajšia štátna tajomníčka MZV SR Magda Vášáryová,³³ nedá sa tento fakt hodnotiť inak ako ústup z určitých pozícií, ktorý nesvedčí o proklamovanej kontinuite zahraničnej politiky. Aj keď na druhej strane treba povedať, že v Aktuálnom ročnom komponente výročnej správy MZV SR za rok 2002 sa tiež nenachádza žiadna zmienka o slovenskej účasti na 2. ministerskej konferencii Spoločenstva demokracií v Soule. (1. ministerská konferencia Spoločenstva demokracií sa konala vo Varšave v roku 2000, avšak výročná správa MZV SR za rok 2000 sa na web stránke MZV SR nenachádza.)

Prečo venujem toľko pozornosti tejto, u nás takmer neznámej organizácii? Pretože som presvedčený, že táto organizácia by mohla byť dobrým nástrojom multilaterálnej diplomacie posilňujúcej medzinárodnú spoluprácu v presadzovaní demokracie, ľudských práv a občianskych slobôd ako aj fungovania právneho štátu v ďalších krajinách. Bola to práve 16-členná schádzajúca sa skupina Spoločenstva demokracií, ktorá 15. mája 2007 vyzvala Valné zhromaždenie OSN, aby pri voľbe členov Rady pre ľudské práva uprednostňovali štáty s lepším prístupom k dodržiavaniu ľudských práv.

Na záver si dovoľím vysloviť presvedčenie, že Slovenská republika potrebuje to, čo Senátor a republikánsky kandidát na prezidenta Spojených štátov amerických John McCain povedal na adresu americkej diplomacie a americkej zahraničnej politiky na svojej prednáške na Hoover Institution v máji minulého roku: „potrebujeme diplomatický zbor, ktorý chápe, že stabilita neznamená podporovať diktatúry a programy zahraničnej pomoci, ktoré presadzujú dobré vládnutie“³⁴. Aj keď v prípade Slovenskej republiky sa táto potreba týka viac najvyšších politických predstaviteľov ako diplomatického zboru.

³³ Aktuálny ročný komponent výročnej správy MZV SR za rok 2005

³⁴ Senator McCain Addresses The Hoover Institution on U.S. Foreign Policy, May 1, 2007 <http://www.johnmccain.com/informing/news/Speeches/43e821a2-ad70-495a-83b2-098638e67aeb.htm>

Hodnotová orientácia slovenskej zahraničnej politiky

Autor: Ivan Kuhn

Neprešlo jazykovou korektúrou.
Copyright © Konzervatívny inštitút M. R. Štefánika

Konzervatívny inštitút M. R. Štefánika
Medená 5
811 02 Bratislava
tel.: 02 / 546 300 61
fax: 02 / 546 300 62
e-mail: conservative@institute.sk
web: <http://www.konzervativizmus.sk>

Štúdia bola vypracovaná ako súčasť projektu „Podpora pre hodnotovo orientovanú slovenskú zahraničnú politiku,“ ktorý realizuje Konzervatívny inštitút M. R. Štefánika s podporou Open Society Institute (OSI).